

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep

0032 Oslo

Oversendelse høringsuttalelser om NKR fra faglige råd

Vi viser til Kunnskapsdepartementets høring datert 26.1.2011.

Med sikte på en grundig behandling og for å vurdere muligheten for å avgi en felles høringsuttalelse om NKR, arrangerte Utdanningsdirektoratet for de ni faglige rådene 18. mars 2011 et arbeidsseminar om NKR-høringen.

De faglige rådene hadde anledning til å stille med inntil tre medlemmer hver. Alle de faglige rådene var representert på arbeidsseminaret.

Arbeidsseminaret kom frem til et felles notat med innspill til momenter i høringen om NKR, se vedlegg.

De faglige rådene har i etterkant diskutert høringen med utgangspunkt i notatet utarbeidet på arbeidsseminaret. De faglige rådene har kommet frem til følgende:

- Faglig råd for Design og håndverk og Faglig råd for Helse- og sosialfag har vedtatt ikke å avgi egen uttalelse utover notatet som ble utarbeidet på arbeidsseminaret 18. mars.
- Faglig råd for Naturbruk, Faglig råd for Restaurant- og matfag, Faglig råd for Media og Kommunikasjon og Faglig råd for Service og Samferdsel stiller seg bak arbeidsseminarets notat, med enkelte kommentarer.
- Faglig råd for Bygg- og anleggsteknikk, Faglig råd for Teknikk og Industriell Produksjon og Faglig råd for Elektrofag har utarbeidet egne høringsuttalelser.

Sekretariatet vurderer at det ikke er grunnlag for et felles høringssvar for de ni faglige rådene om NKR. Sekretariatet oversender derfor høringsuttalene fra de ni faglige rådene.

Vennlig hilsen

Anne Katrine Kaels
avdelingsdirektør

Yngve Schrøder Tufteland
Førstekonsulent

Til
Faglige råd

NKR - Arbeidsseminarets innspill til momenter i høring

Kunnskapsdepartementet har sendt et forslag til et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) på bred høring, og faglige råd er høringsinstans. Formålet med kvalifikasjonsrammeverket er å gi en helhetlig, generell beskrivelse av norske kvalifikasjoner, med utgangspunkt i det norske utdanningssystemet.

Sekretariatet for faglige råd har som en forberedelse til videre behandling i rådene, gjennomført et arbeidsseminar med deltagere fra alle faglige råd.

Arbeidsseminarets merknader til høring som fremkommer i dette dokumentet er ment som hjelp til videre behandling i faglige råd. Vi ber om tilbakemelding fra rådene på om de kan slutte seg til merknadene.

Dersom de faglige rådene slutter seg til arbeidsseminarets merknader, foreslår sekretariatet at det utvikles et felles høringsvar for alle faglige råd, der arbeidsseminarets merknader til høringen i tillegg til det enkelte råds særmerknader/ kommentarer gjengis.

I. Generelle merknader

1.1. Realkompetanse:

- Det foreliggende forslaget ivaretar ikke mulighet for realkompetanseinnplassering. Forslaget ivaretar dermed ikke intensjonen i EQF- rekommandasjonen om at all kompetanse skal anerkjennes i et livslangt læringsperspektiv. Arbeidsseminaret stilte spørsmål til hvordan andre ordninger som ikke ligger under det formelle utdanningssystemet ivaretas, og om hvordan KD har samarbeidet med ansvarlige organ. Aktuelle eksempler kan være:
  - Mesterbrevskurs
  - AMO- kurs
  - Voksenopplæring
  - Kompetanseheving gjennom arbeidserfaring

1.2. Generelle utfordringer

- Det ble ytret skepsis til at nivåplassering vil bli vurdert aktivt av næringslivet ved ansettelser.
- I Læringsutbyttebeskrivelse for Nivå 1 Grunnkompetanse, i kolonne for generell kompetanse er det nevnt: "Kandidaten kan bruke kunnskaper og erfaringer for å delta i et demokratisk og inkluderende samfunn, kan samarbeide med andre både faglig og sosialt, kan drøfte og vurdere andres og egne faglige arbeider under veiledning [og] kan foreta selvstendige valg, begrunne og handle ut fra dem". Dette er det absolutte minimum for kompetanse i det foreliggende forslaget, som det ikke finnes

minimumskrav for å oppnå. Det kan ikke forventes at absolutt alle norsk borgere innehar minst denne beskrevne kompetansen. Dersom det ikke finnes et minimumskrav for grunnkompetanse i Norge, vil det i neste omgang undergrave tillit til læringsutbyttebeskrivelsene av norske fagarbeidere.

- Arbeidsseminaret er inneforstått med at NKR vil bli implementert. Man peker derfor på at implementering av NKR vil ha konsekvenser for andre prosesser. Dersom det i fremtiden skal utarbeides nye læreplaner, stilles det spørsmål om nivåbeskrivelsene i NKR vil ha innvirkning på disse, eller om nye læreplaner vil endre nivåbeskrivelsene i NKR.

II. NKR- dokumentet

- NKR bør ha 8 nivå basert på det formelle norske utdanningssystemet for dermed å være bedre tilpasset EQF. Man kan bruke detaljerte læreplaner som grunnlag for å vurdere realkompetanse (se kolonne 3 i tabell under). Arbeidsseminaret foreslo følgende modell:

	NKR- nivå	EQF- nivå	Læreplaner/studieplaner (grunnlag for vurdering realkomp.)
1	Ikke fullført 10. klasse	1	
2	10. klasse/grunnskole	2	
3	Grunnkompetanse	3	
4	Videregående opplæring (en beskrivelse)	4	
5	Fagskole	5	
6	Bachelor	6	
7	Master	7	
8	Phd	8	

- Arbeidsseminaret diskuterte fag med sertifiseringsordninger, og ber de faglige rådene om å uttale seg om hvordan disse bør innplasseres i matrisen. Et eksempel på dette kan være flyfagene.
- Det var enighet om at fag- og yrkesopplæring og studiespesialisering plasseres på samme nivå. I den forutgående diskusjonen kom det frem tre hovedargumentasjoner:
  - 1.) Bør være på samme nivå: De to veiene er likeverdige og bør således ligge på samme nivå. I tillegg bør det vurderes å slå de to beskrivelsene sammen.
  - 2.) Kan være ulikt nivå: En fagarbeider er kvalifisert til å utøve et yrke mens studiespesialiserende er forberedelse til videre studier. Prinsipielt kan det diskuteres om YF bør ligge høyere.
  - 3.) Bør være ulikt nivå innad i YF: Ulike yrkesfaglige studieprogram fører til kvalifikasjoner på ulikt nivå.

III. Læringsutbyttebeskrivelser og nivåbeskrivelser

3.1. Generelle merknader om taksonomi

- I Læringsutbyttebeskrivelsen for Nivå 3B: Fullført videregående opplæring, generell studiekompetanse, i kolonne om kunnskap, er det nevnt at "Kandidaten har *erfaringsbasert* kunnskap som kreves for å praktisere innen ulike fag". Arbeidsseminaret peker på at erfaringsbasert kunnskap i mye større grad er relevant for fag- og yrkesopplæring enn for studiespesialiserende utdanningsprogram.
- I Læringsutbyttebeskrivelsen for Nivå 3B: Fullført videregående opplæring, Generell studiekompetanse, i kolonne om generell kompetanse er det nevnt at "Kandidaten kan *lede* andre i avgrensede faglige situasjoner". I tilsvarende punkt for Nivå 3A Fullført videregående opplæring, Fag- og yrkeskompetanse er det nevnt "Kandidaten kan *veilede* andre i arbeidet". Arbeidsseminaret peker på at begrepet lede passer bedre for fag- og yrkesopplæring, mens veilede passer bedre for studiespesialiserende.
- Arbeidsseminaret peker på at norske fagarbeidere har en høyere grad av selvstendighet enn det fagarbeidere i andre europeiske land har. Dette bør komme klarere frem i Læringsutbyttebeskrivelsen. I Læringsutbyttebeskrivelsen har kolonne til venstre fått navnet "Generell kompetanse". Arbeidsseminaret stiller spørsmål til begrepet og til hva som er forskjellen på "generell kompetanse" og "kompetanse".

3.2. Fagskolenivået

- I Læringsutbyttebeskrivelse for nivå 3A, fullført videregående skole, fag- og yrkeskompetanse, i kolonne om kunnskap er det nevnt "Kandidaten har kunnskap om relevante begreper, modeller og prinsipper innenfor arbeidsområdet,(...) har kunnskap om relevant regelverk, standarder, avtaler og krav til kvalitet (...)". I tilsvarende punkt for Nivå 4: Fagskole 1 er det nevnt "Kandidaten har kunnskap om begreper, prosesser og verktøy som anvendes innefor et spesialisert fagområde, har innsikt i relevant regelverk, standarder, avtaler og krav til kvalitet, (...)".Arbeidsgruppen fokuserer på at læringsutbyttebeskrivelsene ikke er særlig forskjellig med hensyn til progresjon mellom nivåene. Utover dette overlates uttalelser om fagskoler til fagskolemiljøene.

Vennlig hilsen

Karl Gunnar Kristiansen
seniorrådgiver

Vår saksbehandler: Kari Fyhn
Direkte tlf: 23 30 12 83
E-post: kari.fyhn@utdanningsdirektoratet.no

Innkalling :
oppdatert:
28.4.2011

Hørings svar Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR)

Faglig råd for bygg- og anleggsteknikk (FRBA) mener at livslang læringsperspektivet ikke er ivaretatt i forslaget.

Rådet ser heller ikke nytten av et slikt rammeverk. Bygg- og anleggsutdanningene er så forskjellige på tvers av land i Europa at det ikke gir mening å sammenligne dem. Dermed er ikke en slik inndeling relevant for næringen.

Rådet vil foreslå et system med to søyler, én akademisk/skole og én for arbeidsliv (livslang læring). Da kan arbeidstakere bli kreditert for all kompetansen de har tilegnet seg, både gjennom utdanning og arbeid.

Hvis man først skal ha et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, mener rådet at det bør følge EQFs struktur med åtte nivåer.

Vennlig hilsen

for Jørgen Leegaard
leder

Halvor Langseth
nestleder

Vår saksbehandler: Marianne Westbye

Vår dato:
26.04.2011
Vår
referanse:
2011/1647

Deres dato:

Deres
referanse:

Utdanningsdirektoratet
v/ Karl Gunnar Kristiansen
Postboks 9359 Grønland

0135 OSLO

Høringssvar – nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR)

Viser til Utdanningsdirektoratets e-post fra 24.3.2011, der de faglige rådene blir bedt om å uttale seg i høring fra Kunnskapsdepartementet - - Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR).

I oppsummeringen fra arbeidsseminaret 18.3.11, ble det skissert at dersom de faglige rådene slutter seg til arbeidsseminarets merknader, foreslår sekretariatet at det utvikles et felles høringssvar for alle faglige råd, der arbeidsseminarets merknader til høringen i tillegg til det enkelte råds særmerknader/ kommentarer gjengis.

Faglig råd for design og håndverk har behandlet saken i rådsmøte 16.3.11 og pr e-post i etterkant av møtet. Rådet slutter seg med dette til den oversendte oppsummeringen fra arbeidsseminarets merknader til høringen. Utover dette vises det til partenes og organisasjonenes høringssvar i denne saken.

Vennlig hilsen

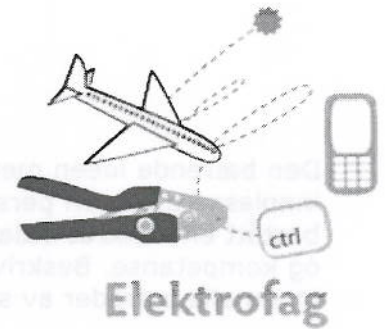
(sign)
Morten Ø. Klemp
Leder
Faglig råd for design og håndverk

Kopi til:
Medlemmer av Faglig råd for
design og håndverk
Yngve Schrøder Tufteland, Utdanningsdirektoratet

Vår saksbehandler: Knut Maarud

Vår dato:
29.04.2011
Vår
referanse:
2011/24

Deres dato:
26.01.2011
Deres
referanse:

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep

0032 Oslo

Forslag til nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring - høringsuttalelse fra Faglig råd for elektroFag

Kunnskapsdepartementet har sendt forslag til et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) på høring, og faglige råd er høringsinstans. Faglig råd for elektroFag ønsker å avgi høringsuttalelse. Uttalelsen vil følge KDs forslag til disponering av uttalelsen:

Eksempel på en ønskelig disponering av høringsbesvarelsen

I. Generelle merknader

II. NKR-dokumentet

1. Antall nivåer og prinsipper for innplassering
2. Innplassering av delkvalifikasjoner
3. Grunnkompetanse

Andre spørsmål

Redaksjonelle merknader

III. Læringsutbyttebeskrivelser og nivåbeskrivelser

4. Progresjon og sammenheng mellom nivåbeskrivelsene
5. Fullført og bestått videregående opplæring – ett eller to sett av læringsutbyttebeskrivelser
6. Fagskolenivået

Andre spørsmål

Redaksjonelle merknader

I tillegg til denne disposisjonen har rådet lagt inn egne kulepunkter. Høringen er som følger:

I. Generelle merknader

- *Prinsipielt om oppbyggingen*

Utgangspunktet for, og grunn til at vi får Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for *livslang læring* er EUs etablering av EQF. NKR er besluttet opprettet for å kunne analysere, vurdere og innplassere norsk utdanning i de ulike nivåene i EQF. Intensjon med EQF er at også at kunnskap, ferdigheter og kompetanse tilegnet *uten formell utdanning* skal dokumenteres, analyseres og innplasseres. Dette bærende elementet i EQF er utelatt i NKR og kan derfor bidra til å gjøre NKR mindre egnet for arbeidslivet og utdanningsmiljøene. Det meste av norsk yrkesutdanning skjer etter nasjonale læreplaner, som allerede er nivå plassert på grunnskolenivå, videregående nivå og høyskolenivå.. For å foreta den vurdering og innplassering som er foreslått i høringen, hvor livslang læring ikke er inkludert vurderer flertallet i FRE at et rammeverk er ikke er nødvendig . Norsk Industri er ikke enig i dette. Hele det norske utdanningssystemet kan beskrives og innplassering vises på en enkel A 4 side.

Den bærende ideen med utviklingen av læringsutbyttebeskrivelsene i EQF er at man skal kunne innplassere hva en person vet, kan utføre og selvstendig ta ansvar for etter å ha gjennomført og bestått en konkret utdanning eller på annen måte ha utviklet tilsvarende kunnskaper, ferdigheter og kompetanse. Beskrivelsene er generelle slik at rammeverket prinsipielt, skal kunne brukes innen alle områder av samfunnslivet.

- *Arbeidslivets nytte av NKR*

Skal NKR ha nytte for arbeidslivet må rammeverket verdsette all kompetanse hos en person, uansett hvordan vedkommende har tilegnet seg disse. Dette gjelder også livslang læring. Et livslangt læringsperspektiv er avgjørende for at NKR skal ha noen verdi. Se også vår prinsipielle begrunnelse over. NKR er samtidig en mulighet for å sette realkompetansevurdering inn i et helhetlig perspektiv. Det vises for øvrig til erfaringer fra pilotprosjektet som ble igangsatt i 2007, etter initiativ fra KD. Prosjektet skulle sammenlikne hvordan EQFs 8 kvalifikasjonsnivåer kan fungere som referanse når enkeltbransjer tar dem i bruk for å definere nasjonale kvalifikasjonsnivåer. Formålet var å vurdere om det er mulig og/eller ønskelig å utvikle et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Prosjektet ble ledet av en arbeidsgruppe medrepresentanter fra Utdanningsforbundet, LO og NHO. Denne konkluderte med at dersom et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, skulle ha en merverdi for aktørene i norsk fag- og yrkesopplæring, må dette utvikles i nært samarbeid med brukerne av et eventuelt rammeverk. Det har ikke skjedd.

Kommentar fra Norsk Industri: Organisasjonen mener dette er ivaretatt ovenfor, og kan utelates.

- *Beslutningsprosessen om at nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) skal etableres.*

Det faglige rådet er kritisk til arbeidslivets parters manglende medvirkning. De faglige rådene har ikke vært invitert inn i arbeidet etter at læringsutbyttebeskrivelsene ble sendt på høring i januar 2010. Rådet mener derfor at departementet ikke har oppfylt sine forpliktelser i forhold til ILO konvensjon nr 142 i prosessen med utvikling av rammeverket., FRE vurderer at noe av årsaken til at det livslange læringsperspektivet mangler er at departementets arbeidsgruppe ser for mange begrensninger

Kommentar fra Norsk Industri: Organisasjonen er uenig i dette, og mener partenes innflytelse er ivaretatt

II. NKR-dokumentet

1. Antall nivåer og prinsipper for innplassering

- *Forslaget om 7 nivåer i NKR kontra 8 nivåer i EQF*

. Hensikten med et NKR er en nasjonal variant av EQF, tilpasset den nasjonale utdanning og arbeidsliv. Vi mener derfor det er riktig å ha 8 nivåer.

- *Ivaretas særegenheter ved norsk fagutdanning, norske fagarbeideres "kompetanse" i NKR-terminologi (fagarbeideres selvstendighet).*

NKR/EQF vektlegger kompetanse, som defineres som Det er mer de norske læreplanene som ikke har tatt selvstendighet og ansvar opp i seg. Vår vurdering er at det er fordi vi ikke har hatt tradisjon for å beskrive dette "kulturelle" fenomenet. Det avgjørende for en riktig innplassering er en åpen innplassering ut fra læringsutbyttebeskrivelsene, og ikke som foreslått at de ulike utdanninger tilhører ett nivå. Som vi har beskrevet innledningsvis er dette prinsipielt feil og bidrar til å gjøre rammeverket overflødig.

- *Vurdering av forslaget om å plassere all fagutdanning på nivå 3 i NKR (evt 4 i EQF).*

Innplasseringen må være der læringsutbyttebeskrivelsen i læreplan passer best med læringsutbyttebeskrivelsen i NKR. For å gjøre innplasseringen enklere går vi for etablering av et innstegsnivå. For fullført fagutdanning bør innstegsnivået være NKR/EQF-nivå 4. Når "henvisningsprosessen" skal gjennomføres, vil det faglige rådet vurdere innholdt i de enkelte lærefag mot de ulike nivåer i NKR/EQF.

Foreløpig forslag til nivåplassering av norske utdanninger:

		Veiledning	Læreplaner
Nivå 1	Grunnskole 7. trinn	Fullført 7. trinn grunnskole er referansenivå for plassering på NKR trinn 1. Delkompetanse vurdert etter de enkelte kompetansemål i respektive læreplaner kan beskrives inn i andre trinn	Læreplaner for trinn 1 til 10 brukes som referanse for vurdering og beskrivelse av livslang læring og realkompetanse for de som ikke har dokumentasjon på formell utdanning på nivå 1 eller 2.
Nivå 2	Grunnskole 10. trinn	Fullført 10. trinn grunnskole er referansenivå for plassering på NKR trinn 2. Delkompetanse vurdert etter de enkelte kompetansemål i respektive læreplaner kan beskrives inn i andre trinn	
Nivå 3	Gjennomført videregående skole/opplæring uten godkjent vitnemål el. annet kompetansebevis	Ikke fullført videregående utdanning er referansenivå for plassering i trinn 3. Delkompetanse vurdert etter enkelte kompetansemål i respektive fagplaner kan beskrives inn i andre trinn	Fagplaner for de enkelte fag i videregående utdanning brukes som referanse for vurdering og beskrivelse av livslang læring og realkompetanse for de som ikke har dokumentasjon på formell utdanning på nivå 4.
Nivå 4	Fullført videregående skole/opplæring med bestått vitnemål el. fagprøve/svenneprøve	Fullført videregående utdanning er referansenivå for plassering i NKR trinn 4. Det kan være avvik fra nivå 4 i enkelte fag ¹ eller kompetansemål i ulike fagplaner. Dette kan eventuelt beskrives i vedlegg til respektive fagplaner.	
Nivå 5	Fagskoleutdanning	Fullført fagskoleutdanning er referansenivå for NKR trinn 5. Norsk fagskoleutdanning er en tertiær utdanning som bygger på fullført videregående skole. Utdanningen er fra ½ til 2 år og tilrettelagt for å dekke praktisk kompetansebehov i arbeidslivet. Toårig fagskoleutdanning kan gi fritak for studiepoeng i høgskolen. Det kan være avvik fra nivå 5 innen enkelte fag i ulike studieplaner. Dette kan eventuelt beskrives i vedlegg til respektive studieplaner	Studieplaner for fagskoleutdanning brukes som referanse for vurdering og beskrivelse av livslang læring og realkompetanse på nivå 5. Fag eller deler av fag i fagskoleutdanningen kan eventuelt skrives inn i trinn 6 i læreplaner eller i vedlegg til denne. Dette kan gjøres uten at det formelle utdanningsnivået skal endres.
Nivå 6	Høgskoleutdanning trinn 1 (Bachelor)	Fullført 3-årig universitets- eller høgskoleutdanning (bachelor) er referansenivå for plassering i NKR trinn 6. Det kan være avvik fra nivå 6 innen enkelte fag i ulike studieplaner. Dette kan eventuelt beskrives i vedlegg til respektive studieplaner	Rammeplan for høyere utdanning og studieplaner for de enkelte studier brukes som referanse for vurdering og beskrivelse av livslang læring og realkompetanse for de som ikke har dokumentasjon på formell utdanning på de ulike nivåer.
Nivå 7	Høgskoleutdanning trinn 2 (Master)	Fullført 5-årig universitets- eller høgskoleutdanning (master) er referansenivå for plassering i NKR trinn 7. Det kan være avvik fra nivå 7 innen enkelte fag i ulike studieplaner. Dette kan eventuelt beskrives i vedlegg til respektive studieplaner	
Nivå 8	Høgskoleutdanning trinn 3 (PhD)	Fullført 8-årig universitets- eller høgskoleutdanning (PhD) er referansenivå for plassering i NKR trinn 8. Det kan være avvik fra nivå 8 innen enkelte fag i ulike studieplaner. Dette kan eventuelt beskrives i vedlegg til respektive studieplaner	

¹ Kommentar fra Norsk Industri: Organisasjonen mener all norsk fagutdanning skal ligge p på samme nivå, nivå 4

Siden yrkesutøvelsen er regulert gjennom EI-tilsynsloven, blir disse fagene også regulert av yrkeskvalifikasjonsdirektivet 20005/36, som gjelder foran et eventuelt NKR og EQF. Det er likevel ikke akseptabelt å etablere et NKR som gir disse fagene en gal innplassering, i forhold til fagenes reelle nivå, da det ikke er gitt særlig mange å ha en fullstendig oversikt over disse forhold.

2. Innplassering av delkvalifikasjoner

- *Plassering av kompetansebevis for lærekandidater og praksisbrev*

Begge disse ordningene forutsetter individuell tilpassing og bør, enda mindre enn utdanninger generelt ha en fast innplassering. Individuell tilpassing av opplæringen i et slikt omfang som de to ordningene forutsetter må gi en individuell innplassering, ut fra hva de vet og kan og hvilke ansvar og selvstendighet de har, ved utstedelse av det aktuelle dokument.

Andre spørsmål

- *Om det er norsk fagutdanning pr i dag som skal være utgangspunkt for nivåplassering, eller om det skal tas høyde for endringer, jf tiltak for økt kvalitet i fag- og yrkesopplæringen*

NKR bør ikke knyttes så strekt til dagens utdanningssystem, men i større grad bidra til nivåplassering av livslang læring, hvor progresjon i opplæringen gjennom 8 nivå ivaretas. (Hvert nivå kan gjerne deles opp for å lette innplasseringen.) I fremtiden kan det utvikles læringsmetoder som kan medføre at flere kan nå høyere nivå på kortere tid.

Kommentar fra Norsk Industri: Organisasjonen mener NKR er en del av utdanningssystemet, og at derved vil være naturlig med en sterk tilknytning.

III. Læringsutbyttebeskrivelser og nivåbeskrivelser

Vi har med våre prinsipielle avklaringer også avklart hva vi mener i disse spørsmålene.

Det faglige rådet ber om at rådets synspunkter blir ivaretatt i det videre arbeidet med å utvikle kvalifikasjonsrammeverk.

Ragnar Gregersen

leder

Vår saksbehandler: Aina Helen Bredesen
Direkte tlf: 23 30 27 14
E-post: aina.helen.bredesen@utdanningsdirektoratet.no

Vår dato:
13.04.2011
Vår
referanse:
2011/1339

Deres dato:

Deres
referanse:

Til Utdanningsdirektoratet

Merknader til arbeidsseminarets innspill til momenter i høring om NKR

Faglig råd for helse- og sosialfag hadde saken oppe til behandling i rådsmøte 12. april 2011.

Rådet fattet følgende vedtak:

Rådet avgir ikke egen uttalelse utover dokumentet som er utarbeidet, men henleder oppmerksomheten til uttalelser fra de respektive organisasjoner.

Vennlig hilsen

Wenche Skorbakk
rådsleder

Aina Helen Bredesen
rådssekretær

Vår saksbehandler: Marianne Seim Morken

Vår dato:
29.04.2011
Vår
referanse:
2011/1322

Deres dato:

Deres
referanse:

Faglig råd for medier og kommunikasjon

Høringssvar fra Faglig råd for medier og kommunikasjon - nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR)

Faglig råd for medier og kommunikasjon slutter seg til hovedtrekkene i oppsummeringen fra arbeidsseminaret for de faglige råd, slik det framgår av notat av 21. mars 2011.

Faglig råd for medier og kommunikasjon (FRMK) vil understreke følgende:

- FRMK kan ikke se at NKR vil kunne være et redskap for livslang læring eller mobilitet innenfor det europeiske arbeidsmarkedet slik det nå framstår.
- videreutvikling av yrkesfagene med tilhørende læreplaner må skje med utgangspunkt i arbeidslivets reelle behov, uten sideblikk til krav, begreper eller modeller slik de framkommer av NKR.
- utgangspunktet bør være at alle fagbrev innplasseres på samme NKR-nivå.
- yrkesfaglig utdanning skal, i motsetning til studieforberevende utdanning, kvalifisere til umiddelbar yrkesutøvelse. Selv om det prinsipielt kan argumenteres for at fagbrev skal innplasseres høyere velger vi å ikke gå inn i problemstillingen.

Vennlig hilsen

Knut Øygard
Leder i FRMK

Marianne Seim Morken
Sekretær i FRMK

Vår saksbehandler: Marianne Seim Morken

Vår dato:
14.04.2011
Vår
referanse:
2011/1325

Deres dato:

Deres
referanse:

Faglig råd for naturbruk

Høringsvar fra Faglig råd for naturbruk - nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk

Faglig råd for naturbruk stiller seg bak felles formulering i etterkant av arbeidsseminaret for NKR. I tillegg ønsker Faglig råd for naturbruk å presisere at de ser med skepsis på hvilken nytte dette vil ha i praksis ved tilsettingsprosesser og kompetansevurdering i arbeidslivet. Rådet synes at arbeidsformen med felles arbeidsseminar har fungert godt i dette arbeidet.

Vennlig hilsen

på vegne av Faglig råd for naturbruk

Trine-Merethe Paulsen
Leder i FRNA

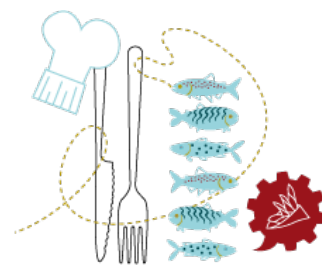

Marianne Seim Morken
Sekretær i FRNA

Vår saksbehandler: Merethe Fagernæs

Vår dato:
19.04.2011
Vår
referanse:
2011/1443

Deres dato:
Deres
referanse:

Restaurant- og matfag

Utdanningsdirektoratet

Høringsuttalelse NKR

Høringen ble behandlet i rådsmøtet 30.03.11. Clas Delp, leder for FRRM, orienterte om prosessen i arbeidet med NKR. Turid Kalleberg Mydland deltok på seminaret i Utdanningsdirektoratet 18. Mars.

Rådet gikk gjennom oppsummeringen fra seminaret i Utdanningsdirektoratet og har følgende kommentarer:

I. Generelle merknader

1.1. Realkompetanse

- Ta bort strekpunktene med eksempler. Teksten for øvrig er ok.

II. NKR- dokumentet

- Kulepunkt tre: Rådet slutter seg til hovedargumentasjon nr. 1 og vil ha de andre to argumentasjonene slettet.

III. Læringsutbyttebeskrivelser og nivåbeskrivelser

3.1. Generelle merknader taksonomi

- Kulepunkt to: Lede vs veilede. Rådet mener det er vanskelig med gradsforskjeller og mener det bør stå lede/ veilede i teksten.
- Kulepunkt tre: Rådet vil stryke de to første setningene. Punktet skal starte med: ” I læringsutbyttebeskrivelsen har kolonne

Faglig råd for restaurant- og matfag synes arbeidsformen med høringen til NKR har vært nyttig.

Med vennlig hilsen

Clas Delp
Leder

Merethe Fagernæs
Rådssekretær

Vår saksbehandler: Merethe Fagernæs

Vår dato:
28.04.2011
Vår
referanse:
2011/1438

Deres dato:

Deres
referanse:

Utdanningsdirektoratet

NKR – høringsuttalelse fra Faglig råd for service og samferdsel

Med mandat fra Faglig råd i service og samferdsel behandlet arbeidsutvalget, utvidet med Jostein Antonsen og Synnøva Aga, saken 28.04.11.

Faglig råd for service og samferdsel slutter seg til oppsummeringsnotatet fra arbeidsseminaret i Utdanningsdirektoratet 18. Mars med følgende innspill:

I: Generelle merknader

Faglig råd for Service og samferdsel har et par generelle kommentarer til NKR. Vi stiller spørsmål ved den innsnevringen som er foretatt knyttet til begrepet ”offentlig utdanning”. Her er kun utdanning underlagt Kunnskapsdepartementet tatt med. F mener at offentlig utdanning underlagt andre sektordepartement også bør med, f.eks klassiske etatsopplæringer som vi har innenfor jernbane, toll, ligning og flygeleder.

Det andre forholdet som det er viktig å få med, er krav til sertifiseringen knyttet til opplæring og kvalifikasjoner. Innenfor våre fag gjelder dette særlig yrkessjåførfaget som har opplæringskrav nedfelt i EU-regelverket, men som ikke er innlemmet i Læreplanen for Kunnskapsløftet. Faglig råd for Service og samferdsel mener det er viktig at ungdommene får alle relevante opplysninger gjennom NKR. Følgelig bør sertifiseringsbestemmelsene inngå.

Faglig Råd for Service og Samferdsel mener departementet legger en smalere beskrivelse til grunn av hva et kvalifikasjonsrammeverk er, jamført med den engelske definisjonen gjengitt i vedlegg 2 i departementets høringsdokument. Tilvarende at det norske rammeverket bare vil omfatte formelle kvalifikasjoner fra utdanningssystemet. Livslang læringsperspektivet blir vesentlig svekket gjennom denne beslutningen.

Faglig Råd for Service og Samferdsel savner en anledning til nasjonal diskusjon omkring viktige utdanningspolitiske prinsipper som er nødvendige for å utnytte verdien av et rammeverk fullt ut. Dette gjelder for eksempel spørsmålet om likeverdige gjennomgående læringsutbyttebeskrivelser på alle nivåer uansett type kvalifikasjon versus formulering av to sett beskrivelser. Vi oppfatter at dette er noe av essensen i European Qualification Framework, og hadde samme forventninger ved inngangen til den nasjonale prosessen.

Faglig råd for service og samferdsel slutter seg til følgende punkt i Faglig råd for elektros høringsuttalelse:

- *Prinsipielt om oppbyggingen*

Utgangspunktet for, og grunn til at vi får Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for *livslang læring* er EUs etablering av EQF. NKR er besluttet opprettet for å kunne analysere, vurdere og innplassere norsk utdanning i de ulike nivåene i

EQF. Intensjon med EQF er at også at kunnskap, ferdigheter og kompetanse tilegnet *uten formell utdanning* skal dokumenteres, analyseres og innplasseres. Dette bærende elementet i EQF er utelatt i NKR og kan derfor bidra til å gjøre NKR mindre egnet for arbeidslivet og utdanningsmiljøene. Det meste av norsk yrkesutdanning skjer etter nasjonale læreplaner, som allerede er nivåplassert på grunnskolenivå, videregående nivå og høyskolenivå. For å foreta den vurdering og innplassering som er foreslått i høringen, hvor livslang læring ikke er inkludert vurderer flertallet i FRE at et rammeverk er ikke er nødvendig . Hele det norske utdanningssystemet kan beskrives og innplassering vises på en enkel A 4 side.

Den bærende ideen med utviklingen av læringsutbyttebeskrivelsene i EQF er at man skal kunne innplassere hva en person vet, kan utføre og selvstendig ta ansvar for etter å ha gjennomført og bestått en konkret utdanning eller på annen måte ha utviklet tilsvarende kunnskaper, ferdigheter og kompetanse. Beskrivelsene er generelle slik at rammeverket prinsipielt, skal kunne brukes innen alle områder av samfunnslivet.

- *Arbeidslivets nytte av NKR*

Skal NKR ha nytte for arbeidslivet må rammeverket verdsette all kompetanse hos en person, uansett hvordan vedkommende har tilegnet seg disse. Dette gjelder også livslang læring. Et livslangt læringsperspektiv er avgjørende for at NKR skal ha noen verdi. Se også vår prinsipielle begrunnelse over. NKR er samtidig en mulighet for å sette realkompetansevurdering inn i et helhetlig perspektiv. Det vises for øvrig til erfaringer fra [pilotprosjektet](#) som ble igangsatt i 2007, etter initiativ fra KD. Prosjekt skulle sammenlikne hvordan EQFs 8 kvalifikasjonsnivåer kan fungere som referanse når enkeltbransjer tar dem i bruk for å definere nasjonale kvalifikasjonsnivåer. Formålet var å vurdere om det er mulig og/eller ønskelig å utvikle et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Prosjektet ble ledet av en arbeidsgruppe medrepresentanter fra Utdanningsforbundet, LO og NHO. Denne konkluderte med at dersom et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, skulle ha en merverdi for aktørene i norsk fag- og yrkesopplæring, må dette utvikles i nært samarbeid med brukerne av et eventuelt rammeverk. Det har ikke skjedd.

- *Beslutningsprosessen om at nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) skal etableres.*

Det faglige rådet er kritisk til arbeidslivets parters manglende medvirkning. De faglige rådene har ikke vært invitert inn i arbeidet etter at læringsutbyttebeskrivelsene ble sendt på høring i januar 2010. Rådet mener derfor at departementet ikke har oppfylt sine forpliktelser i forhold til ILO konvensjon nr 142 i prosessen med utvikling av rammeverket., FRE vurderer at noe av årsaken til at det livslange læringsperspektivet mangler er at departementets arbeidsgruppe ser for mange begrensninger

II NKR-dokumentet

1. Antall nivåer og prinsipper for innplassering

Jo flere nivåer man legger opp til, jo større blir utfordringen med å formulere læringsutbytter som har tydelig nok progresjon. Med få nivåer blir det vanskelig å innplassere nye kvalifikasjoner som ikke korresponderer med de eksisterende utdanningsnivåene. NKR bør kommunisere enkelt med EQF og ikke stenge for en framtidig innplassering av nye kvalifikasjoner om systemet skal fungere dynamisk.

Faglig råd for Service og Samferdsel kan tenke seg følgende modell

8.	Ph. d 3.syklus	EQF 8
7.	Master 2.syklus	EQF 7
6.	Bachelor 1.syklus	EQF 6
	Undernivå: Del av bachelor, Fagskole 2	
5.	Vitnemål Fagskole 1 og relevante arbeidslivskvalifikasjoner	EQF 5
	Undernivå: Arbeidslivssertifikater	
4.	Gjennomført VGO og relevante arbeidslivskvalifikasjoner	EQF 4
	Undernivå: Kompetansebevis, enkeltvitnemål	
3.	Gjennomført 10.trinn grunnskole	EQF 3
2.	Gjennomført grunnskole	EQF 2
1.	Ikke gjennomført grunnskole	EQF 1

2. Innplassering av delkvalifikasjoner

Faglig råd for Service og Samferdsel mener at undernivåene kan fungere for kvalifikasjoner som leder opp til hovedkvalifikasjonen for det gitte nivået, og også omfatte andre typer kvalifikasjoner som har tilnærmet samme læringsutbytte uavhengig av hvordan eller hvor kvalifikasjonen er oppnådd. Nivåene 4-6 er særlig aktuelle for arbeidslivskvalifikasjoner og validering av den uformelle læringen som skjer i arbeidslivet. Se modellen over.

3. Grunnkompetanse

Faglig råd for Service og Samferdsel mener grunnkompetanse kan synliggjøres som undernivå til gjennomført VGO og ikke som selvstendig nivå.

Merethe Fagernæs
sekretær

Vår saksbehandler: Unni Teien
Direkte tlf: 23301440 / 41761574
E-post: unni.teientdanningsdirektoratet.no

Vår dato:
29.04.2011
Vår
referanse:
2011/106

Deres dato:

Deres
referanse:

Faglig råd for teknikk og industriell produksjon sender med dette over høring på nasjonalt kvalifikasjons rammeverk. Rådet ble i sine diskusjoner ikke enige om enkelte av punktene i høringsutkastet, og vi sender derfor 2 utkast. Representanten for EL- og IT forbundet stiller seg bak høringsforslag nummer 2. Rådet forøvrig stiller seg bak høringsforslag nr. 1

Høringsforslag nr 1. Flertallets forslag.

Forslag til nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring - høringsuttalelse fra Faglig råd for teknikk og industriell produksjon

Kunnskapsdepartementet har sendt forslag til et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) på [høring](#), og faglige råd er høringsinstans. Faglig råd for teknikk og industriell produksjon ønsker å avgi høringsuttalelse. Uttalelsen vil følge KDs [forslag](#) til disponering av uttalelsen:

Eksempel på en ønskelig disponering av høringsbesvarelsen

I. Generelle merknader

II. NKR-dokumentet

1. Antall nivåer og prinsipper for innplassering
2. Innplassering av delkvalifikasjoner
3. Grunnkompetanse

Andre spørsmål

Redaksjonelle merknader

III. Læringsutbyttebeskrivelser og nivåbeskrivelser

4. Progresjon og sammenheng mellom nivåbeskrivelsene
5. Fullført og bestått videregående opplæring – ett eller to sett av læringsutbyttebeskrivelser
6. Fagskolenivået

Andre spørsmål

Redaksjonelle merknader

I. Generelle merknader

NKR er tiltenkt å bli et betydningsfullt verktøy for å beskrive kompetanse i det norske utdanningssystemet.

Det foreliggende forslaget ivaretar imidlertid ikke mulighet for realkompetanseinnplassering noe som var intensjonen i EQF-rekommendasjonen om at all kompetanse skal anerkjennes i et livslangt læringsperspektiv. NKR vil ha større nytte for arbeidslivet dersom uformel kompetanse synliggjøres. Utarbeidelse av et system for realkompetansevurdering bør skje i samarbeid med partene i arbeidslivet.

Vi merker oss at Departementet i sitt høringsbrev, s. 22 sier: "Innenfor den foreliggende fremdriftsplan vil det ikke være rom for en tilstrekkelig grundig behandling av dette spørsmålet. Når rammeverket er fastsatt ønsker kunnskapsdepartementet en egen utredning om, og i tilfelle hvordan, kvalifikasjoner som ikke i dag er del av det offentlige utdanningssystemet kan innplasseres i rammeverket".

II. NKR-dokumentet

1. Antall nivåer og prinsipper for innplassering

Faglig råd TIP mener det vil være enklere og mer hensiktsmessig at NKR har 8 nivå, og ikke 7 som foreslått, basert på det formelle norske utdanningssystemet for dermed å være bedre tilpasset EQF.

Faglig råd TIP mener de yrkesfaglige utdanningsprogrammene plasseres på samme nivå, nivå 3 i det foreslåtte, nivå 4 hvis man følger forslaget om 8 nivå.

Forslag til plassering fra Faglig råd TIP:

		Veiledning	Læreplaner
Nivå 1	Grunnskole 7. trinn	Fullført 7. trinn grunnskole er referansenivå for plassering på NKR trinn 1. Delkompetanse vurdert etter de enkelte kompetansemål i respektive læreplaner kan beskrives inn i andre trinn	Læreplaner for trinn 1 til 10 brukes som referanse for vurdering og beskrivelse av livslang læring og realkompetanse for de som ikke har dokumentasjon på formell utdanning på nivå 1 eller 2.
Nivå 2	Grunnskole 10. trinn	Fullført 10. trinn grunnskole er referansenivå for plassering på NKR trinn 2. Delkompetanse vurdert etter de enkelte kompetansemål i respektive læreplaner kan beskrives inn i andre trinn	
Nivå 3	Gjennomført videregående skole/opplæring uten godkjent vitnemål el. annet kompetansebevis	Ikke fullført videregående utdanning er referansenivå for plassering i trinn 3. Delkompetanse vurdert etter enkelte kompetansemål i respektive fagplaner kan beskrives inn i andre trinn	Fagplaner for de enkelte fag i videregående utdanning brukes som referanse for vurdering og beskrivelse av livslang læring og realkompetanse for de som ikke har dokumentasjon på formell utdanning på nivå 4.
Nivå 4	Fullført videregående skole/opplæring med bestått vitnemål el. fagprøve/svenneprøve	Fullført videregående utdanning er referansenivå for plassering i NKR trinn 4.	
Nivå 5	Fagskoleutdanning	Fullført fagskoleutdanning er referansenivå for NKR trinn 5. Norsk fagskoleutdanning er en tertiær utdanning som bygger på fullført videregående skole. Utdanningen er fra ½ til 2 år og tilrettelagt for å dekke praktisk kompetansebehov i arbeidslivet. Toårig fagskoleutdanning kan gi fritak for studiepoeng i høgskolen. Det kan være avvik fra nivå 5 innen enkelte fag i ulike studieplaner. Dette kan eventuelt beskrives i vedlegg til respektive studieplaner	Studieplaner for fagskoleutdanning brukes som referanse for vurdering og beskrivelse av livslang læring og realkompetanse på nivå 5. Fag eller deler av fag i fagskoleutdanningen kan eventuelt skrives inn i trinn 6 i læreplaner eller i vedlegg til denne. Dette kan gjøres uten at det formelle utdanningsnivået skal endres endres.
Nivå 6	Høgskoleutdanning trinn1 (Bachelor)	Fullført 3årig høgskoleutdanning (bachelor) er referansenivå for plassering i NKR trinn 6. Det kan være avvik fra nivå 6 innen enkelte fag i ulike studieplaner. Dette kan eventuelt beskrives i vedlegg til respektive studieplaner	Rammeplan for høyere utdanning og studieplaner for de enkelte studier brukes som referanse for vurdering og beskrivelse av livslang læring og realkompetanse for de som ikke har dokumentasjon på formell utdanning på de ulike nivåer.

Nivå 7	Høgskoleutdanning trinn 2 (Master)	Fullført 4årig høgskoleutdanning (master) er referansenivå for plassering i NKR trinn 7. Det kan være avvik fra nivå 7 innen enkelte fag i ulike studieplaner. Dette kan eventuelt beskrives i vedlegg til respektive studieplaner	
Nivå 8	Høgskoleutdanning trinn 3 (PhD)	Fullført 5årig høgskoleutdanning (Phd) er referansenivå for plassering i NKR trinn 8. Det kan være avvik fra nivå 8 innen enkelte fag i ulike studieplaner. Dette kan eventuelt beskrives i vedlegg til respektive studieplaner	

2. Innplassering av delkvalifikasjoner

Faglig råd tar til etterretning at Kunnskapsdepartementet ikke foreslår å innarbeide et system for delkvalifikasjoner i rammeverket på nåværende tidspunkt, men sier samtidig at det i "oppfølgingen av etableringen bør det imidlertid arbeides videre med spørsmålet".

Faglig råd ser fram til å ta del i dette arbeidet.

3. Grunnkompetanse

Se forslag til plassering over.

III. Læringsutbyttebeskrivelser og nivåbeskrivelser

4. Progresjon og sammenheng mellom nivåbeskrivelsene

Det er en utfordring å gjøre læringsutbyttebeskrivelsene så generelle og samtidig dekkende i forhold til kompetansen på de ulike nivåene.

5. Fullført og bestått videregående opplæring – ett eller to sett av læringsutbyttebeskrivelser

Faglig råd TIP mener det er riktig å samle all videregående opplæring og ikke skille mellom fag- og yrkesopplæring (3 A) og generell studiekompetanse (3 B)

6. Fagskolenivået

Se forslag til innplassering over.

Mvh

Faglig råd Teknisk og industriell produksjon

Høringsuttalelse 2. Mindretallets forslag.

Forslag til nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring - høringsuttalelse fra mindretallet i faglig råd for teknikk og industriell produksjon.

Kunnskapsdepartementet har sendt forslag til et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) på [høring](#), og faglige råd er høringsinstans. Faglig råd for elektrofag ønsker å avgi høringsuttalelse. Uttalelsen vil følge KDs [forslag](#) til disponering av uttalelsen:

Eksempel på en ønskelig disponering av høringsbrevsvarelsen

I. Generelle merknader

II. NKR-dokumentet

1. Antall nivåer og prinsipper for innplassering
2. Innplassering av delkvalifikasjoner
3. Grunnkompetanse

Andre spørsmål

Redaksjonelle merknader

III. Læringsutbyttebeskrivelser og nivåbeskrivelser

4. Progresjon og sammenheng mellom nivåbeskrivelsene
5. Fullført og bestått videregående opplæring – ett eller to sett av læringsutbyttebeskrivelser
6. Fagskolenivået

Andre spørsmål

Redaksjonelle merknader

I tillegg til denne disposisjonen har rådet lagt inn egne kulepunkter. Høringen er som følger:

I. Generelle merknader

- *Prinsipielt om oppbyggingen*

Utgangspunktet for, og grunn til at vi får Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for *livslang læring* er EUs etablering av EQF. NKR er besluttet opprettet for å kunne analysere, vurdere og innplassere norsk utdanning i de ulike nivåene i EQF. Intensjon med EQF er at også at kunnskap, ferdigheter og kompetanse tilegnet *uten formell utdanning* skal dokumenteres, analyseres og innplasseres. Dette bærende elementet i EQF er utelatt i NKR og kan derfor bidra til å gjøre NKR mindre egnet for arbeidslivet og utdanningsmiljøene. Det meste av norsk yrkesutdanning skjer etter nasjonale læreplaner, som allerede er nivå plassert på grunnskolenivå, videregående nivå og høyskolenivå. For å foreta den vurdering og innplassering som er foreslått i høringen, hvor livslang læring ikke er inkludert vurderer flertallet i FRE at et rammeverk er ikke nødvendig. Hele det norske utdanningssystemet kan beskrives og innplassering vises på en enkel A 4 side.

Den bærende ideen med utviklingen av læringsutbyttebeskrivelsene i EQF er at man skal kunne innplassere hva en person vet, kan utføre og selvstendig ta ansvar for etter å ha gjennomført og bestått en konkret utdanning eller på annen måte ha utviklet tilsvarende kunnskaper, ferdigheter og kompetanse. Beskrivelsene er generelle slik at rammeverket prinsipielt, skal kunne brukes innen alle områder av samfunnslivet.

- *Arbeidslivets nytte av NKR*

Skal NKR ha nytte for arbeidslivet må rammeverket verdsette all kompetanse hos en person, uansett hvordan vedkommende har tilegnet seg disse. Dette gjelder også livslang læring. Et livslangt læringsperspektiv er avgjørende for at NKR skal ha noen verdi. Se også vår prinsipielle begrunnelse over. NKR er samtidig en mulighet for å sette realkompetansevurdering inn i et helhetlig perspektiv. Det vises for øvrig til erfaringer fra [pilotprosjektet](#) som ble igangsatt i 2007, etter initiativ fra KD. Prosjekt skulle sammenlikne hvordan EQFs 8 kvalifikasjonsnivåer kan fungere som referanse når enkeltbransjer tar dem i bruk for å definere nasjonale kvalifikasjonsnivåer. Formålet var å vurdere om det er mulig og/eller ønskelig å utvikle et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Prosjektet ble ledet av en arbeidsgruppe medrepresentanter fra Utdanningsforbundet, LO og NHO. Denne konkluderte med at dersom et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, skulle ha en merverdi for aktørene i norsk fag- og yrkesopplæring, må dette utvikles i nært samarbeid med brukerne av et eventuelt rammeverk. Det har ikke skjedd.

- *Beslutningsprosessen om at nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) skal etableres.*

Det faglige rådet er kritisk til arbeidslivets parters manglende medvirkning. De faglige rådene har ikke vært invitert inn i arbeidet etter at læringsutbyttebeskrivelsene ble sendt på høring i januar 2010. Rådet mener derfor at departementet ikke har oppfylt sine forpliktelser i forhold til ILO konvensjon nr 142 i prosessen med utvikling av rammeverket., FRE vurderer at noe av årsaken til at det livslange læringsperspektivet mangler er at departementets arbeidsgruppe ser for mange begrensninger

II. NKR-dokumentet

1. Antall nivåer og prinsipper for innplassering

- *Forslaget om 7 nivåer i NKR kontra 8 nivåer i EQF*

. Hensikten med et NKR er en nasjonal variant av EQF, tilpasset den nasjonale utdanning og arbeidsliv. Vi mener derfor det er riktig å ha 8 nivåer.

- *Ivaretas særegenheter ved norsk fagutdanning, norske fagarbeideres "kompetanse" i NKR-terminologi (fagarbeideres selvstendighet).*

NKR/EQF vektlegger kompetanse, som defineres som Det er mer de norske læreplanene som ikke har tatt selvstendighet og ansvar opp i seg. Vår vurdering er at det er fordi vi ikke har hatt tradisjon for å beskrive dette " kulturelle" fenomenet. Det avgjørende for en riktig innplassering er en åpen innplassering ut fra læringsutbyttebeskrivelsene, og ikke som foreslått at de ulike utdanninger tilhører ett nivå. Som vi har beskrevet innledningsvis er dette prinsipielt feil og bidrar til å gjøre rammeverket overflødig.

- *Vurdering av forslaget om å plassere all fagutdanning på nivå 3 i NKR (evt 4 i EQF).*

Innplasseringen må være der læringsutbyttebeskrivelsen i læreplan passer best med læringsutbyttebeskrivelsen i NKR. For å gjøre innplasseringen enklere går vi for etablering av et innstegsnivå. For fullført fagutdanning bør innstegsnivået være NKR/EQF-nivå 4. Når "henvisningsprosessen" skal gjennomføres, vil det faglige rådet vurdere innholdt i de enkelte lærefag mot de ulike nivåer i NKR/EQF.

Foreløpig forslag til nivåplassering av norske utdanninger:

		Veiledning	Læreplaner
Nivå 1	Grunnskole 7. trinn	Fullført 7. trinn grunnskole er referansenivå for plassering på NKR trinn 1. Delkompetanse vurdert etter de enkelte kompetansemål i respektive læreplaner kan beskrives inn i andre trinn	Læreplaner for trinn 1 til 10 brukes som referanse for vurdering og beskrivelse av livslang læring og realkompetanse for de som ikke har dokumentasjon på formell utdanning på nivå 1 eller 2.

Nivå 2	Grunnskole 10. trinn	Fullført 10. trinn grunnskole er referansenivå for plassering på NKR trinn 2. Delkompetanse vurdert etter de enkelte kompetansemål i respektive læreplaner kan beskrives inn i andre trinn	
Nivå 3	Gjennomført videregående skole/opplæring uten godkjent vitnemål el. annet kompetansebevis	Ikke fullført videregående utdanning er referansenivå for plassering i trinn 3. Delkompetanse vurdert etter enkelte kompetansemål i respektive fagplaner kan beskrives inn i andre trinn	Fagplaner for de enkelte fag i videregående utdanning brukes som referanse for vurdering og beskrivelse av livslang læring og realkompetanse for de som ikke har dokumentasjon på formell utdanning på nivå 4.
Nivå 4	Fullført videregående skole/opplæring med bestått vitnemål el. fagprøve/svenneprøve	Fullført videregående utdanning er referansenivå for plassering i NKR trinn 4. Det kan være avvik fra nivå 4 i enkelte fag eller kompetansemål i ulike fagplaner. Dette kan eventuelt beskrives i vedlegg til respektive fagplaner.	
Nivå 5	Fagskoleutdanning	Fullført fagskoleutdanning er referansenivå for NKR trinn 5. Norsk fagskoleutdanning er en tertiær utdanning som bygger på fullført videregående skole. Utdanningen er fra ½ til 2 år og tilrettelagt for å dekke praktisk kompetansebehov i arbeidslivet. Toårig fagskoleutdanning kan gi fritak for studiepoeng i høgsolen. Det kan være avvik fra nivå 5 innen enkelte fag i ulike studieplaner. Dette kan eventuelt beskrives i vedlegg til respektive studieplaner	Studieplaner for fagskoleutdanning brukes som referanse for vurdering og beskrivelse av livslang læring og realkompetanse på nivå 5. Fag eller deler av fag i fagskoleutdanningen kan eventuelt skrives inn i trinn 6 i læreplaner eller i vedlegg til denne. Dette kan gjøres uten at det formelle utdanningsnivået skal endres.
Nivå 6	Høgskoleutdanning trinn 1 (Bachelor)	Fullført 3-årig universitets- eller høgskoleutdanning (bachelor) er referansenivå for plassering i NKR trinn 6. Det kan være avvik fra nivå 6 innen enkelte fag i ulike studieplaner. Dette kan eventuelt beskrives i vedlegg til respektive studieplaner	Rammeplan for høyere utdanning og studieplaner for de enkelte studier brukes som referanse for vurdering og beskrivelse av livslang læring og realkompetanse for de som ikke har dokumentasjon på formell utdanning på de ulike nivåer.
Nivå 7	Høgskoleutdanning trinn 2 (Master)	Fullført 5-årig universitets- eller høgskoleutdanning (master) er referansenivå for plassering i NKR trinn 7. Det kan være avvik fra nivå 7 innen enkelte fag i ulike studieplaner. Dette kan eventuelt beskrives i vedlegg til respektive studieplaner	
Nivå 8	Høgskoleutdanning trinn 3 (PhD)	Fullført 8-årig universitets- eller høgskoleutdanning (PhD) er referansenivå for plassering i NKR trinn 8. Det kan være avvik fra nivå 8 innen enkelte fag i ulike studieplaner. Dette kan eventuelt beskrives i vedlegg til respektive studieplaner	

Siden yrkesutøvelsen er regulert gjennom EI-tilsynsloven, blir disse fagene også regulert av yrkeskvalifikasjonsdirektivet 20005/36, som gjelder foran et eventuelt NKR og EQF. Det er likevel ikke akseptabelt å etablere et NKR som gir disse fagene en gal innplassering, i forhold til fagenes reelle nivå, da det ikke er gitt særlig mange å ha en fullstendig oversikt over disse forhold.

2. Innplassering av delkvalifikasjoner

- *Plassering av kompetansebevis for lærekandidater og praksisbrev*

Begge disse ordningene forutsetter individuell tilpassing og bør, enda mindre enn utdanninger generelt ha en fast innplassering. Individuell tilpassing av opplæringen i et slikt omfang som de to ordningene forutsetter må gi en individuell innplassering, ut fra hva de vet og kan og hvilke ansvar og selvstendighet de har, ved utstedelse av det aktuelle dokument.

Andre spørsmål

- *Om det er norsk fagutdanning pr i dag som skal være utgangspunkt for nivåplassering, eller om det skal tas høyde for endringer, jf tiltak for økt kvalitet i fag- og yrkesopplæringen*

NKR bør ikke knyttes så strekt til dagens utdanning, men i større grad bidra til nivåplassering av livslang læring, hvor progresjon i opplæringen gjennom 8 nivå ivaretas. (Hvert nivå kan gjerne deles opp for å lette innplasseringen.) I fremtiden kan det utvikles læringsmetoder som kan medføre at flere kan nå høyere nivå på kortere tid.

Redaksjonelle merknader

III. Læringsutbyttebeskrivelser og nivåbeskrivelser

Vi har med våre prinsipielle avklaringer også avklart hva vi mener i disse spørsmålene.

Det faglige rådet ber om at rådets synspunkter blir ivaretatt i det videre arbeidet med å utvikle kvalifikasjonsrammeverk.

Mvh

Faglig råd for teknikk og industriell produksjon